

Бібліографічні посилання:

1. Lee B.-k. Korean Unification. Problems and Solutions. : Master's thesis. Monterey, 1994. 101 p.
2. Defense Intelligence Agency. North Korea, The Foundations of Military Strength. Washington, DC, October 1991. 60 p. URL: <https://surl.gd/dvqlbi>
3. Kim I. S. Political program of the Government of the Democratic People's Re-I public of Korea announced at the First Session of the Fourth Supreme People's Assembly of the D.P.R.K., December 16, 1967. Juche! The Speeches and Writings of Kim Il Sung / ed. by Y. S. Li. New York, 1972. 271 p.
4. 조선로동당 제 6 차대회 보고. 고려민주련방공화국창립방안. KOREA NEWS SERVICE. URL: <https://surl.li/xizcix> (дата звернення: 13.05.2025).
5. 김일성. 조국통일의 3대원칙에 대하여. 조선사회과학자협회. URL: <https://surl.li/hplwwu> (дата звернення: 13.05.2025).
6. 김일성. 조국통일을 위한 전민족대 단결 10대강령. 조선사회과학자협회. URL: <https://surl.li/yymqwm> (дата звернення: 13.05.2025).
7. REPORT TO THE SIXTH CONGRESS OF THE WORKERS' PARTY OF KOREA ON THE WORK OF THE CENTRAL COMMITTEE (Excerpt), October 10, 1980. WORKERS OF THE WHOLE WORLD, UNITE!. Pyongyang. 13 p.
8. 오경섭 박은주 박상봉 이승열. 민족공동체 통일방안 발전방향: 자유·평화·번영의 한반도 통일방안 / 통일연구원. 서울 : 통일연구원, 2023. 146 с. URL: <https://surl.li/kpfwln> (дата звернення: 13.05.2025).

Чепеляк В. С., викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін
Донецького державного університету внутрішніх справ
Пономаренко В. В., викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін
Донецького державного університету внутрішніх справ

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

У ХХІ столітті міжнародне право стало одним із ключових чинників, що впливають на формування і трансформацію національних правових систем. Для України, яка з 2014 року обрала стратегічний євроінтеграційний курс і водночас опинилася в умовах збройної агресії з боку російської федерації, питання імплементації міжнародних стандартів, зокрема у сфері прав людини, набуло особливої актуальності. У цьому контексті особливу роль відіграють європейські стандарти прав людини, що сформовані на базі Європейської конвенції з прав людини [1] та практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Вони стали не лише нормативним орієнтиром для національного законодавства, а й дієвим

інструментом реформування судової влади, правоохоронної системи, забезпечення правового захисту громадян.

Ратифікація Україною Європейської конвенції з прав людини у 1997 році мала важливі наслідки для правової системи країни. Згідно зі статтею 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, є частиною національного законодавства [2]. Водночас практика ЄСПЛ була визнана офіційним джерелом права, що зобов'язує суди всіх рівнів у своїй діяльності застосовувати практику Страсбурзького суду для тлумачення норм національного права. Особливого значення набуває застосування практики ЄСПЛ у сфері захисту прав людини під час судового розгляду, розслідування кримінальних проваджень, виконання рішень суду, захисту приватності, свободи вираження поглядів, свободи зібрань та заборони дискримінації.

Європейські стандарти справедливого суду, гарантовані статтею 6 Конвенції [1], істотно вплинули на реформування судової системи України. Завдяки рішенням ЄСПЛ «Салов проти України» [3], було розкрито системні проблеми залежності суддів, відсутності ефективних процедур призначення, переведення та звільнення з посад, а також порушення принципу правової визначеності. Наслідком стало запровадження нових механізмів добору суддів, оновлення складу Вищої ради правосуддя, створення Вищої кваліфікаційної комісії суддів та перегляд законодавства про судоустрій.

Також європейські стандарти визначили напрям реформування кримінального процесу, зокрема у питаннях презумпції невинуватості, права на захист, обґрунтованості тримання під вартою, заборони катувань. Рішення у справах «Шабельник проти України» [4] та «Ігнаткіна проти України» [5] засвідчили необхідність глибокого перегляду практики слідства та судового розгляду. Законодавчі зміни, що були внесені до Кримінального процесуального кодексу, частково відображають зобов'язання держави створити ефективну систему правосуддя з гарантіями, співмірними з європейськими. Зокрема, було посилено роль адвокатури, запроваджено принцип змагальності сторін, обмежено терміни досудового тримання під вартою, створено систему безоплатної правової допомоги.

Не менш важливим є вплив європейських стандартів на сферу захисту свободи вираження поглядів, свободи зібрань та асоціацій. Так, рішення ЄСПЛ у справі «Веренцов проти України» [6] сприяло суттєвому перегляду підходів до регулювання мирних зібрань. Українські суди почали активніше застосовувати тест на пропорційність втручання в свободи, оцінювати наявність законної мети та необхідність такого втручання у демократичному суспільстві. Це стало особливо актуальним після подій Революції Гідності, коли механізми правового захисту виявилися недостатньо ефективними. Крім того, у практиці українських судів дедалі частіше фігурують посилання на статтю 10 Конвенції [1] у

справах, що стосуються цензури, втручання в діяльність ЗМІ, звільнення працівників за висловлення політичних поглядів.

Значну роль у забезпеченні прав людини відіграє питання недискримінації, гарантоване статтею 14 Конвенції [1]. Європейський суд послідовно підкреслює, що держава має не лише утримуватися від дискримінаційних практик, але й активно вживати заходів для подолання структурної нерівності. В Україні це зумовило ухвалення Закону «Про засади запобігання та протидії дискримінації», активізацію діяльності Уповноваженого ВРУ з прав людини, а також впровадження антикорупційних, гендерних та інклюзивних політик у різних сферах державного управління. Практика ЄСПЛ у цій сфері є орієнтиром для розгляду справ, пов'язаних із гендерною, мовною, релігійною, етнічною дискримінацією.

Водночас впровадження європейських стандартів у національне право не є процесом без труднощів. Серед основних викликів — низький рівень обізнаності громадян щодо змісту своїх прав, обмежена правова культура в органах державної влади, інституційна слабкість судової системи, а також нерідке ігнорування рішень ЄСПЛ на практиці. Особливої уваги потребує забезпечення виконання як національних судових рішень, так і рішень ЄСПЛ. У справі «Бурмич та інші проти України» [7] Європейський суд вказав на системну проблему – держава неспроможна забезпечити виконання рішень власних судів, що підриває довіру до правосуддя в цілому.

Війна також поставила перед українською державою нові виклики щодо дотримання прав людини. Навіть в умовах воєнного стану Україна несе зобов'язання відповідно до Європейської конвенції з прав людини. Це означає, що будь-які обмеження прав повинні бути необхідними, пропорційними та чітко регламентованими. Держава зобов'язана уникати свавільних затримань, забезпечувати доступ до правосуддя, не допускати катувань або негуманного поводження, гарантувати мінімальні соціальні стандарти для вразливих категорій населення, включно з особами, позбавленими волі, внутрішньо переміщеними особами, біженцями, дітьми та людьми похилого віку. У цьому контексті практика ЄСПЛ щодо збройних конфліктів у Північній Ірландії, Балканах, Грузії чи Вірменії може слугувати цінним джерелом досвіду для українських правозахисників і суддів.

Таким чином, європейські стандарти прав людини стали визначальним чинником трансформації української правової системи у XXI столітті. Їхній вплив є не лише нормативним, а й концептуальним: це вплив на уявлення про роль права, функції держави, межі втручання в особисте життя, пріоритет людської гідності. Подальший прогрес у сфері дотримання прав людини в Україні потребує інституційної стійкості, політичної волі, правової просвіти, а також глибшого осмислення місця людини в системі публічного управління. У цьому сенсі міжнародне право є не зовнішнім чинником, а внутрішнім дороговказом, що веде Україну до справжньої правової держави.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950 року/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Справа «Салов проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 06.09.2005 року/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_428#Text.
4. Справа «Шабельник проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 19.02.2009 року/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457#Text.
5. Справа «Ігнаткіна проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 21.05.2015 року/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a65#Text.
6. Справа «Веренцов проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 11.04.2013 року/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_945#Text.
7. Справа «Бурмич та інші проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 12.10.2017 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-192193>.

Щирич О. С., здобувач вищої освіти другого року навчання, спеціальність 081 – Право, третій освітньо-науковий рівень доктор філософії права (PhD) гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету імені М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ОРІЄНТИРИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ

У тезах розглядається вплив міжнародно-правових актів на формування національного механізму запобігання політичній корупції в Україні. Наголошується на необхідності гармонізації внутрішньодержавної правової системи із загальновизнаними міжнародними стандартами у сфері доброчесності та прозорості політичної влади.

Політична корупція є системною загрозою для демократичного розвитку держави, ефективного управління та довіри суспільства до інститутів влади. В умовах глобалізації та євроінтеграції перед Україною постає завдання формування ефективного комплексу антикорупційних інструментів, що відповідатимуть як національним реаліям, так і міжнародно-правовим зобов'язанням.

На міжнародному рівні базовими актами у сфері протидії політичній корупції виступають:

- Конвенції ООН проти корупції [1];